

مطالعه تأثیر عوامل محیطی و منابع کربن مختلف بر روی گوگردزدایی دی بنزوتیوفن توسط قارچ *Exophiala spinifera*

فاطمه علمی، زهرا اetemadifar و گیتی امتیازی

گروه زیست‌شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

مسئول مکاتبات: زهرا اetemadifar، z.etemadifar@sci.ui.ac.ir

چکیده. از آن جایی که کیفیت سوخت‌های فسیلی اثر مستقیمی بر سلامت محیط زیست دارد ضروری است که مقدار گوگرد موجود در این سوخت‌ها کاهش یابد. در این تحقیق سویه جدیدی از قارچ *Exophiala spinifera* به نام سویه FM استفاده شد که قادر به کاهش دی‌بنزوتیوفن (DBT) به عنوان یک مدل از ترکیب‌های گوگردی حلقوی موجود در سوخت‌های فسیلی بود. با انجام تحلیل HPLC مشاهده شد که قارچ مورد نظر طی ۷ روز قادر به کاهش ۹۹٪ از غلظت DBT در محیط کشت پایه نمکی است. این قارچ DBT را به‌مثابه منبع گوگرد و به صورت کو‌متابولیسم با سایر منابع کربنی مانند گلوکز مصرف می‌کند. قارچ *E. spinifera* در منابع کربنی مختلف شامل گلوکز، سوکسینات، گلوکز و اتانول به همراه DBT به عنوان منبع گوگرد کشت داده شد و بیش‌ترین رشد و فعالیت گوگردزدایی پس از ۹۶ ساعت در حضور گلوکز به عنوان منبع کربن بدست آمد. در غلظت‌های مختلف DBT بهترین رشد و فعالیت گوگردزدایی در غلظت ۰/۳ میلی‌مولار مشاهده شد. بیش‌ترین میزان گوگردزدایی DBT و رشد قارچ فوق در ۲۶ تا ۳۰ درجه سلسیوس مشاهده گردید. pH مناسب برای رشد ماکزیمم و بهترین فعالیت گوگردزدایی حدود ۴ تا ۵ به‌دست آمد.

واژه‌های کلیدی. بهینه‌سازی، قارچ، کو‌متابولیسم، گوگرد آلی، گوگردزدایی زیستی

Study the effect of environmental factors and different carbon sources on dibenzothiophene desulfurization by *Exophiala spinifera*

Fatemeh Elmi, Zahra Etemadifar & Giti Emtiazi

Department of Biology, Faculty of Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Correspondent author: Zahra Etemadifar, z.etemadifar@sci.ui.ac.ir

Abstract. It is necessary to reduce the amount of sulfur in fossil fuels due to direct impact of the quality of these fuels on the environment. In this research, a novel fungus strain of *Exophiala spinifera*, namely FM, was used to desulfurize dibenzothiophene (DBT) as a model cyclic sulfur compounds in oil and fossil fuels. HPLC analysis indicated that the fungus was capable of reducing 99% of DBT concentration in BSM medium after seven days. This fungus utilized DBT as a sulfur source by co-metabolism reaction with other carbon sources such as glucose. *Exophiala spinifera* was inoculated in BSM medium containing DBT with various carbon sources including ethanol, glucose, succinate, and glycerol. This fungus had the highest growth and desulfurization capability on glucose as a carbon source after 96 h. *E. spinifera* had best growth and desulfurization rates in 0.3mM DBT. Optimum DBT desulfurization and growth rate of this fungus was observed at 26-30 °C. Suitable pH for the optimum growth and desulfurization activity of *E. spinifera* strain FM ranged 4-5.

Keywords. biodesulfurization, co-metabolism, fungus, optimization, organic sulfur

مقدمه

سیتوکروم P-450 و آنزیم‌های خارج سلولی خود قادر به متابولیزه کردن طیف وسیعی از مواد شیمیایی و هیدروکربن‌ها از جمله هیدروکربن‌های چند حلقه‌ای آروماتیک، بی‌فیل و انواع ترکیبات پلیمری هستند، بنابراین قارچ‌ها می‌توانند کاندیدای مناسبی برای گوگردزایی باشند (Van Hamme et al., 2003; Etemadifar et al., 2010; Etemadifar et al., 2006).

از میان مطالعه‌های صورت گرفته بر روی مصرف DBT توسط قارچ‌ها، Faison و همکاران (1991) گزارش کردند که قارچ *Paecilomyces sp. TLI*، DBT را با یک مسیر اکسیداسیون گوگرد به ترکیب ۲-۲ دی‌هیدروکسی بی‌فیل تبدیل می‌کند. هدف تحقیق حاضر بررسی اثر عامل‌های مختلف از قبیل دما، pH، منابع کربنی مختلف، غلظت‌های مختلف DBT بر روی فعالیت گوگردزایی قارچ *Exophiala spinifera* strain FM جدا شده از خاک‌های آلوده به نفت و گازوئیل با قابلیت مصرف DBT بعنوان منبع گوگرد بوده است.

مواد و روش‌ها

محیط کشت

محیط پایه نمکی (BSM) برای آزمایش‌ها تهیه شد. این محیط شامل ۴ گرم KH_2PO_4 ، Na_2HPO_4 ، ۲ گرم NH_4Cl ، ۰/۲ گرم $\text{MgCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ ، ۰/۰۰۱ گرم $\text{CaCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ و ۰/۰۰۱ گرم $\text{FeCl}_3 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ است که در یک لیتر آب دو بار تقطیر تهیه شده است و منابع کربنی مختلف به آن اضافه شد (Piddington et al., 1995). استریلیزاسیون محیط کشت در اتوکلاو ۱۱۰ درجه سانتی گراد به مدت ۲۰-۳۰ دقیقه انجام و DBT بصورت محلول در اتانول پس از استریل شدن محیط کشت به آن اضافه شد.

مواد شیمیایی

کلیه مواد شیمیایی مورد استفاده در این تحقیق ساخت کارخانجات Sigma و Merck جهت کاربرد آزمایشگاهی است.

انتخاب میکروارگانیسم

قارچ *Exophiala spinifera* strain FM که در تحقیق قبلی جداسازی و با شماره دسترسی KC952672 در سایت NCBI ثبت شده در این مطالعه استفاده شد (Elmi et al., 2015).

بررسی مصرف DBT

در این قسمت ابتدا قارچ مورد مطالعه در محیط BSM حاوی ۱ درصد گلوکز بعنوان منبع کربن و ۰/۳ میلی مولار از DBT حل

در نفت خام مقدار قابل توجهی از ترکیب‌های گوگرددار با وزن مولکولی پایین از قبیل تیول آلکیل حلقوی، بنزوتیوفن، دی‌بنزوتیوفن (DBT) و مشتقات آلکیله‌ای آن‌ها وجود دارد. این ترکیب‌ها برای چند دهه است که از نگرانی‌های بشر هستند (Soleimani et al., 2007)، زیرا احتراق ترکیبات گوگرددار در سوخت‌های فسیلی همراه با تولید اکسید گوگرد بوده که به ریزش باران اسیدی و آلودگی هوا منجر می‌شود (Van Hamme et al., 2003). از آن جایی که کیفیت سوخت‌های فسیلی اثر مستقیمی بر محیط زیست دارد ضروری است که جهت کاهش آلودگی ناشی از اکسید گوگرد مقدار گوگرد در نفت کاهش یابد (Mezcua et al., 2007). روش‌های گوگردزایی متنوعی وجود دارد که گوگرد را از سوخت‌های فسیلی حذف می‌کند اما گوگردزایی هیدروژنی (هیدروکسولفوریزاسیون) از رایج ترین این روش‌ها به شمار می‌آید (Ma et al., 2007). اگر چه فرایند گوگردزایی هیدروژنی از سال‌ها پیش بطور تجاری مورد استفاده قرار گرفته است و ترکیبات گوگردی از قبیل تیول، سولفید و دی‌سولفید را بطور مؤثری حذف می‌کند (Kilbane, 2006) اما بسیاری از ترکیبات آروماتیک گوگرددار از قبیل DBT به این فرایند مقاوم هستند و بعد از گوگردزایی در نفت باقی می‌مانند (Stoner et al., 1990). از این رو فرایندهای بیوتکنولوژی از قبیل گوگردزایی زیستی می‌تواند به عنوان یک روش مکمل و یا جایگزین فرایند گوگردزایی هیدروژنی مورد استفاده قرار گیرد (Van Hamme et al., 2003). DBT یک مدل برای تحقیق‌های گوگردزایی است به گونه‌ای که کشت‌های میکروبی زیادی شامل کشت باکتری گرم مثبت، گرم منفی و مخمر بر مبنای توانایی مصرف DBT به عنوان منبع گوگرد جداسازی شده است (Lin et al., 2010). باکتری‌های دارای فعالیت گوگردزایی بیشتر متعلق به گروه گرم مثبت و بطور عمده از جنس *Rhodococcus* هستند (Bezalel et al., 1997). تاکنون بیشترین تحقیق بر روی این جنس صورت گرفته است به گونه‌ای که آنزیم خالص آن جداسازی شده و سیستم ژنتیکی گوگردزایی دی‌بنزوتیوفن این باکتری شناخته شده است اما تحقیق کمتری در مورد قارچ‌ها صورت گرفته است (Bezalel et al., 1996; Campos-Martin et al., 2010). قارچ‌ها از طریق عمل

گوگردزایی در حضور هر یک از منابع کربنی پس از ۹۶ ساعت اندازه‌گیری شد (Zakharyant et al., 2004).

اثر دماهای مختلف در میزان رشد و گوگردزایی

محیط BSM استریل حاوی ۱ میلی‌لیتر سوسپانسیون کینیدی با کدورت معادل ۰/۵، ۱٪ گلوکز بعنوان منبع کربن و ۰/۳ میلی‌مولار DBT بعنوان منبع گوگرد، در دماهای مختلف ۲۵، ۳۰، ۳۷ و ۴۲ درجه سلسیوس و دور ۱۸۰rpm در یک انکوباتور شیکردار انکوبه شد و سپس میزان رشد و گوگردزایی پس از ۹۶ ساعت بررسی شد.

اثر pHهای مختلف در میزان رشد و گوگردزایی

محیط پایه BSM بوسیله NaOH یک مولار و HCL یک مولار در pHهای مختلف: ۳، ۴، ۵، ۶، ۷ و ۸ تنظیم شد و پس از استریل کردن بوسیله اتوکلاو در دمای ۱۲۱ درجه سلسیوس به مدت ۲۰ دقیقه به میزان ۱ درصد گلوکز استریل شده بوسیله فیلتر سرنگی به هر یک از ارلن‌ها اضافه شد. DBT هم به میزان ۰/۳ میلی‌مولار به هر ارلن اضافه و در نهایت ۱ میلی‌لیتر از سوسپانسیون با کدورت معادل ۰/۵ به هر یک از محیط‌های کشت تلقیح شد. انکوباسیون ارلن‌ها در انکوباتور شیکردار در دمای ۳۰ درجه سلسیوس با دور ۱۸۰rpm صورت گرفت و سپس میزان گوگردزایی و رشد قارچ‌های جداسازی شده پس از ۹۶ ساعت مورد بررسی قرار گرفت.

تحلیل آماری نتایج

تمام آزمایش‌ها بصورت دو بار تکرار انجام گرفته است و نتایج میانگین تکرارها است. معنی‌دار بودن و نبودن تغییر عامل‌های مذکور بر روی رشد و فعالیت گوگردزایی قارچ *E. spinifera* سویه FM با استفاده از نرم افزار SPSS روش One Way ANOVA و آزمون دانکن بررسی شد.

نتایج

بررسی مصرف DBT

قارچ *E. spinifera* قادر به رشد بر روی DBT به عنوان منبع گوگرد و حذف آن بود بطوریکه با بررسی کاهش غلظت DBT در زمان‌های مختلف از طریق تکنیک HPLC مشاهده شد قارچ *E. spinifera* قادر به مصرف ۹۹٪ از غلظت DBT موجود در محیط کشت بعنوان تنها منبع گوگرد است (شکل ۱). از مقایسه شکل ۱ B (مربوط به قارچ FM) با شکل ۱ A (مربوط به شاهد

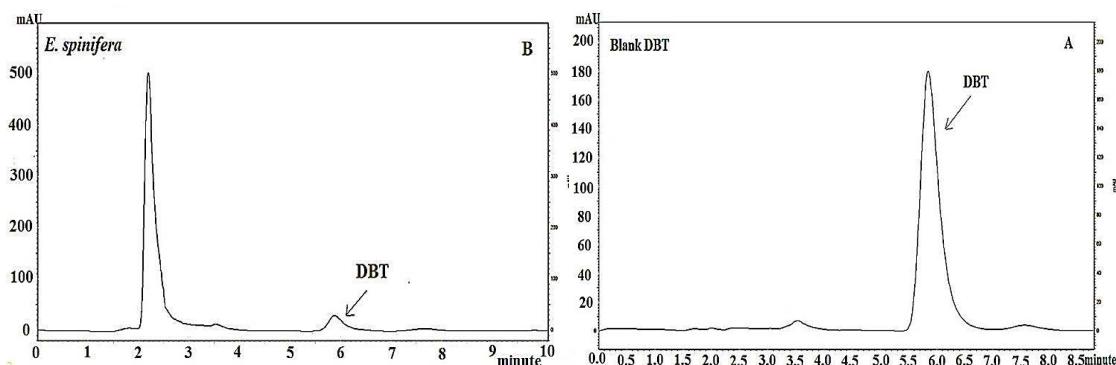
شده در اتانول به عنوان منبع گوگرد کشت و در یک انکوباتور شیکردار با ۱۸۰ rpm و دمای ۳۰ درجه سانتیگراد قرار داده شد. تا زمانی که یک سوسپانسیون با کدورت معادل ۰/۵ بدست آمد و سپس ۱ میلی‌لیتر از این سوسپانسیون به ۵۰ میلی‌لیتر از محیط کشت BSM حاوی ۱٪ گلوکز و ۰/۳ میلی‌مولار DBT در ارلن ۲۵۰ میلی‌لیتری اضافه شد. انکوباسیون به مدت ۱۴ روز در دمای ۳۰ درجه سانتی‌گراد روی شیکر ۱۸۰rpm صورت گرفت. در زمان‌های ۰، ۳، ۵، ۷، ۱۰ و ۱۴ روز جهت بررسی مصرف و کاهش غلظت DBT از محیط کشت فوق نمونه برداری شد، بدین صورت که ۳ میلی‌لیتر از محیط کشت به لوله آزمایش منتقل و pH آن با استفاده از اسید کلریدریک ۶ نرمال اسیدی و سپس به میزان حجم مساوی به آن اتیل استات اضافه شد و به دستگاه HPLC تزریق شد. در نهایت غلظت DBT موجود در نمونه‌های تست با استفاده از منحنی استاندارد ترسیم شده با غلظت‌های مشخصی از DBT محاسبه شد (Bahuguna et al., 2011).

بررسی اثر غلظت‌های مختلف DBT در میزان رشد و گوگردزایی

غلظت‌های مختلف DBT از ۰/۱ تا ۸ میلی‌مولار به محیط BSM استریل حاوی ۱٪ گلوکز بعنوان منبع کربن افزوده و از سوسپانسیون با کدورت معادل ۰/۵ به میزان ۱ میلی‌لیتر به هر یک از ارلن‌ها تلقیح شد. ارلن‌ها در انکوباتور شیکردار در دمای ۳۰ درجه سلسیوس و دور ۱۸۰rpm انکوبه شدند و در نهایت رشد و گوگردزایی از DBT پس از ۹۶ ساعت مورد بررسی قرار گرفت.

بررسی رشد و گوگردزایی در منابع کربنی مختلف به همراه DBT

منابع کربنی مختلف از قبیل گلوکز، گلیسرول، اتانول و سوکسینات هر یک به میزان یک درصد به محیط پایه اضافه شد. سوکسینات و گلیسرول همراه با BSM بوسیله اتوکلاو در دمای ۱۲۱ درجه سلسیوس به مدت ۲۰ دقیقه استریل شدند. اتانول پس از استریل کردن به همراه BSM و گلوکز بوسیله فیلتر سرنگی استریل شده به BSM استریل اضافه گردید. به همه ارلن‌ها میزان ۰/۳ میلی‌مولار DBT بعنوان منبع گوگرد و در نهایت از سوسپانسیون با کدورت معادل ۰/۵ به میزان ۱ میلی‌لیتر به تمامی ارلن‌ها اضافه شد. محیط‌های کشت در انکوباتور شیکردار با دور ۱۸۰rpm و دمای ۳۰ درجه سلسیوس انکوباسیون گردید و سپس میزان رشد و

شکل ۱- بررسی کاهش غلظت DBT توسط سویه FM از طریق تکنیک HPLC با استخراج محیط اسیدی شده بوسیله اتیل استات پس از گذشت ۱۶۸ ساعت رشد در دمای ۳۰ درجه سلسیوس و دور ۱۸۰ rpm (A). شاهد DBT بدون قارچ (B. *Exophiala spinifera*).

Fig. 1. Decrease of DBT concentration by the FM strain using HPLC analysis with extraction of acidified medium by ethyl acetate after 168h of growth at 30°C and 180 rpm (A. DBT control without fungi. B. *Exophiala spinifera*).

مشاهده می شود حداکثر فعالیت گوگردزایی و رشد قارچ در غلظت ۰/۳ میلی مولار DBT بدست آمده است.

تاثیر دماهای مختلف بر روی رشد قارچ *E. spinifera* و گوگردزایی از DBT

نتایج مربوط به رشد و فعالیت گوگردزایی قارچ مذکور در دماهای مختلف در شکل ۴ A، B نشان داده شده است. همانطور که در این تصاویر مشاهده می شود بیشترین میزان رشد در دمای ۲۶ درجه سلسیوس و بیشترین میزان گوگردزایی از DBT توسط این قارچ در دمای ۳۰ درجه سانتی گراد بدست آمد. همچنین در دمای ۴۲ درجه سانتی گراد رشد و گوگردزایی به شدت کاهش یافت بطوریکه میزان رشد در دمای ۴۲ درجه سانتی گراد ۳۰٪ میزان رشد در دمای ۳۰ درجه سانتی گراد بود.

قابل ذکر است با وجود اینکه بیشترین میزان رشد در دمای ۲۶ درجه سلسیوس بدست آمد اما با تحلیل دانکن مشخص شد که در سطح معنی دار ۰/۰۵، اختلاف معنی داری به لحاظ رشد بین دماهای ۲۶ و ۳۰ درجه سلسیوس وجود ندارد. بنابراین قارچ *E. spinifera* رشد تقریباً مشابهی در دماهای ۲۶ و ۳۰ درجه سلسیوس دارد. با توجه به نتایج فوق می توان گفت در دمای بین ۲۶ تا ۳۰ درجه سلسیوس میزان رشد و فعالیت گوگردزایی DBT این قارچ در بیشترین مقدار خود قرار دارد.

بررسی اثر pH های مختلف در رشد و گوگردزایی از

DBT قارچ *E. spinifera*

همان طور که در شکل ۵ A، B مشاهده می شود این قارچ بیشترین میزان رشد را در pH=۵ و بیشترین میزان

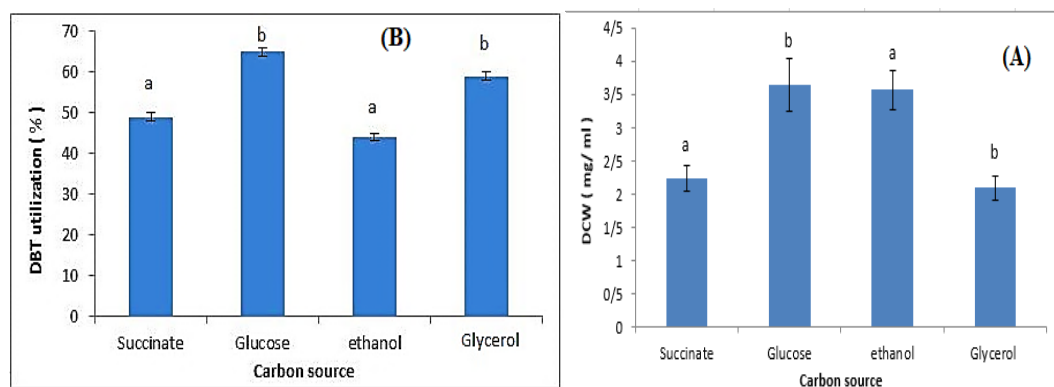
DBT دار بدون قارچ) می توان نتیجه گرفت که قارچ مذکور قادر به کاهش ۹۹٪ DBT پس از گذشت ۷ روز از انکوباسیون در دمای ۳۰ درجه سلسیوس و دور ۱۸۰rpm است به گونه ای که غلظت DBT از ۰/۳ میلی مولار به ۰/۰۰۳ میلی مولار در این مدت زمان کاهش می یابد.

بررسی اثر منابع کربنی مختلف بر رشد قارچ و گوگردزایی از DBT

نتایج مربوط به رشد و گوگردزایی از DBT توسط قارچ *E. spinifera* strain FM در منابع کربنی مختلف شامل اتانول، گلوکز، گلیسرول و سوکسینات با DBT بعنوان منبع گوگرد در شکل ۲ A، B نشان داده شده است. با توجه به نتایج بدست آمده در این مطالعه بیشترین رشد و گوگردزایی پس از ۹۶ ساعت در حضور گلوکز به عنوان منبع کربن بدست آمده و در حضور گلیسرول بعنوان تنها منبع کربن کمترین میزان رشد و در حضور اتانول بعنوان منبع کربن کمترین میزان گوگردزایی از DBT صورت گرفته است.

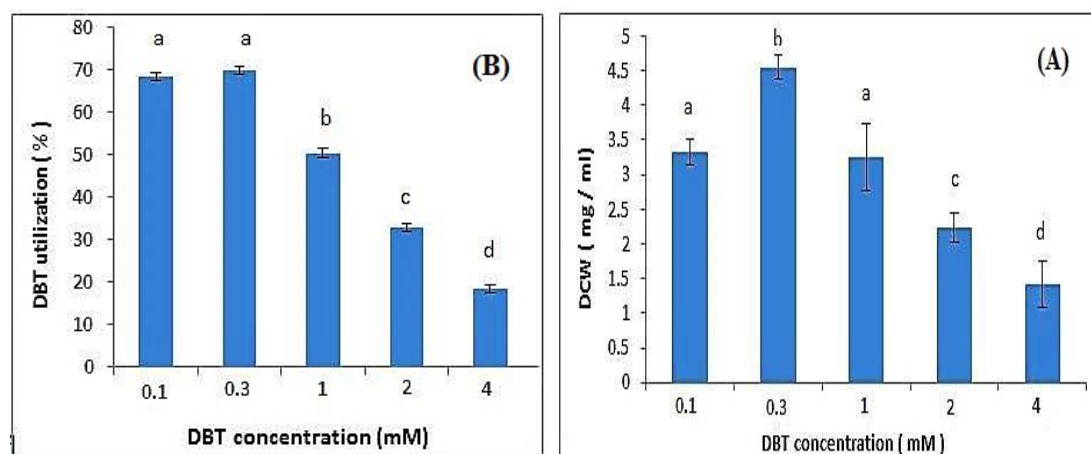
بررسی اثر غلظت های مختلف DBT بر رشد و فعالیت گوگردزایی قارچ *E. spinifera*

اثر غلظت های بالای DBT بر رشد و فعالیت گوگردزایی قارچ مذکور در شکل ۳ A، B نشان داده شده است. این آزمایش در غلظت های ۰/۱، ۰/۳، ۰/۴، ۰/۶ و ۰/۸ میلی مولار DBT انجام شده، اما در غلظت های ۰/۶ و ۰/۸ میلی مولار هیچ گونه رشد و فعالیت گوگردزایی دیده نشده است (اطلاعات نشان داده نشده است). بنابراین می توان نتیجه گرفت که غلظت های بیش از ۰/۴ میلی مولار برای این سویه بسیار سمی بوده بطوریکه رشد آن را مهار می کند. همانطور که در شکل ۳

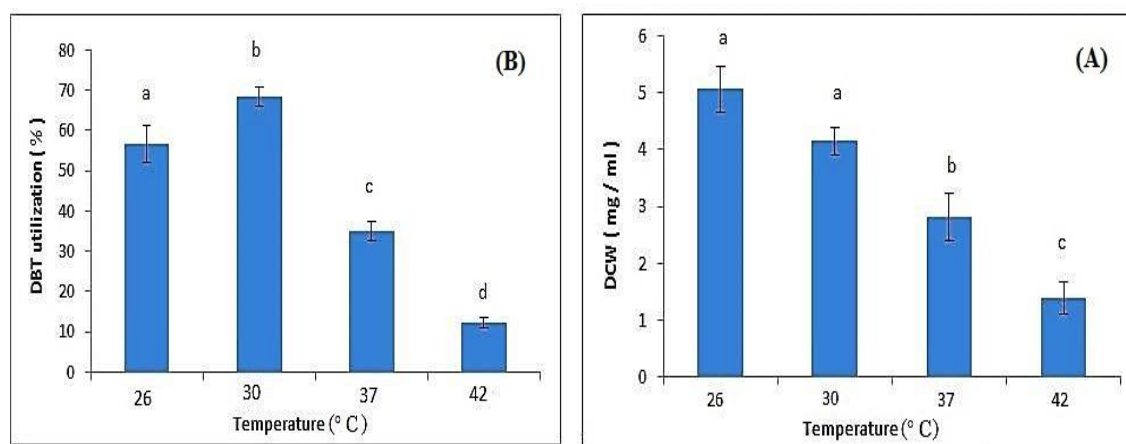
شکل ۲- مقایسه A. رشد و B. گوگردزدایی از DBT توسط سویه FM در حضور منابع کربنی مختلف پس از گذشت ۹۶ ساعت رشد در دمای ۳۰ درجه سلسیوس و دور ۱۸۰rpm

Fig. 2. Comparison of **A.** Growth and **B.** DBT desulfurization by strain FM in the presence of various carbon sources after 96h growth at 30 °C and 180 rpm.

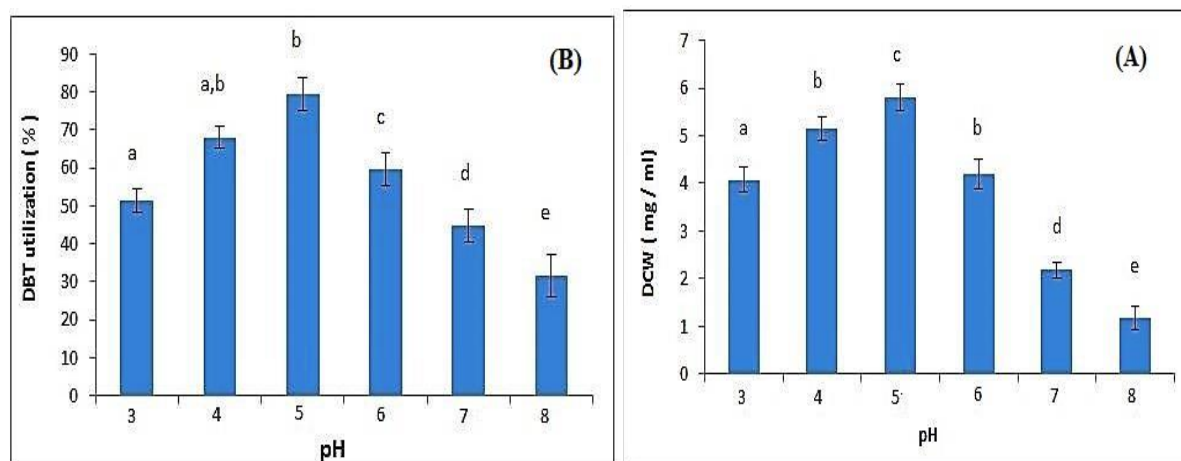
شکل ۳- بررسی میزان رشد (A) و گوگردزدایی از DBT (B) توسط سویه FM در حضور غلظت‌های مختلف DBT پس از ۹۶ ساعت کشت در BSM همراه با ۱٪ گلوکز و در انکوباتور شیکردار با دمای ۳۰ درجه سلسیوس و دور ۱۸۰rpm

Fig. 3. The study of **A.** Growth and **B.** DBT desulfurization by the FM strain in the presence of various DBT concentrations after 96 of cultivation in BSM supplemented with 1% glucose and incubation in an incubator shaker with 30 °C and 180 rpm.

شکل ۴- تاثیر دماهای انکوباسیون مختلف بر میزان رشد (A) و گوگردزدایی از DBT (B) توسط سویه FM (شرایط کشت در BSM حاوی ۰/۳ mM DBT و ۱٪ گلوکز در دمای ۳۰ درجه سلسیوس و بر روی شیکر ۱۸۰ rpm به مدت ۹۶ ساعت)

Fig. 4. The effect of various incubation temperatures on **A.** Growth and **B.** DBT desulfurization rates by the FM strain (96h cultivation in BSM medium contain 0.3 mM DBT and 1% glucose and incubation in 30 °C and 180 rpm in an incubator shaker).

شکل ۵- تاثیر pHهای مختلف بر **A**. رشد و فعالیت **B**. گوگردزایی از DBT توسط اگزوفیالا اسپینیفرا سویه FM پس از ۹۶ ساعت کشت در دمای ۳۰ درجه سلسیوس و دور ۱۸۰ rpm در یک انکوباتور شیکردار.

Fig. 5. Effect of various pH on **A**. Growth and **B**. DBT desulfurization by *Exophiala spinifera* strain FM after 96h cultivation at 30 °C and 180 rpm in an incubator shaker.

همکاران (1991) در تحقیق خود بر روی مصرف DBT توسط قارچ *Paecilomyces* sp. به این نتیجه رسیدند که این قارچ بر روی DBT به تنهایی رشد نمی کند و رشد آن فقط در حضور یک منبع کربن دیگر از قبیل مالتوز صورت می گیرد پس قارچ *Paecilomyces* sp. قادر است به شکل کومتابولیسم DBT را ترانسفورم کند. Eibes و همکاران (2006) در مطالعه خود بر روی تجزیه DBT توسط قارچ *Bjerkandera* sp. گزارش کردند که هیدروفوبیسیته بالای DBT مانع از تجزیه آن در محیط کشت می گردد و استفاده از حلال آلی از قبیل اتانول و استون موجب کمک به عمل آنزیم های تجزیه کننده DBT می شود و همچنین Setti و همکاران (2003) گزارش کردند که افزودن DBT حل شده در اتانول به محیط رشد و گوگردزایی بیشتری را نسبت به DBT بدون حلال اتانول سبب می شود. Gilbert و همکاران (1998) هم دریافتند که گلیسرول می تواند جایگزین منبع فروکتوز برای گوگردزایی DBT توسط گوردونا سویه 213EA شود. Zakharyants و همکاران (2004) هم سوکسینات را بعنوان منبع کربن برای گوگردزایی DBT توسط رودوکوکوس اریتروپولیس بکار بردند. به همین منظور با توجه به منابع کربنی مختلف استفاده شده در تحقیق های فوق، میزان رشد و فعالیت گوگردزایی قارچ جداسازی شده در تحقیق حاضر در چهار منبع کربنی ذکر شده در قسمت روش ها بررسی شد و دیده شد این قارچ در حضور گلوکز، گلیسرول، سوکسینات و اتانول رشد خوبی داشته ولی میزان رشد و گوگردزایی در حضور گلوکز

گوگردزایی از DBT هم در محدوده ۴ تا ۵ نشان می دهد. با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت رشد و فعالیت متابولیکی قارچ مذکور در pHهای اسیدی بیشتر است و با قلیایی شدن محیط میزان رشد و گوگردزایی کمتر می شود بطوریکه در pH=۸ میزان رشد و گوگردزایی تقریباً ۲۰٪ رشد و گوگردزایی در pH=۵ است.

بحث

در تحقیق حاضر از قارچ *E. spinifera* strain FM جدا شده از خاک های آلوده به نفت و گازوییل استفاده شد که قادر به کاهش ۹۹٪ غلظت DBT بعد از گذشت ۱۶۸ ساعت رشد در دمای ۳۰ درجه سلسیوس در انکوباتور شیکردار با دور ۱۸۰rpm بوده است که کارایی و فعالیت آنزیم های درگیر در فعالیت گوگردزایی این قارچ همانند سایر میکروارگانیسم ها به شرایط عمل کرد آن بستگی دارد بطوریکه حداکثر کارایی در سطح بهینه پارامترهای موثر حاصل می شود و به همین منظور در تحقیق حاضر جهت دستیابی به حداکثر فعالیت گوگردزایی و رشد قارچ مذکور، اثر شرایط عملکردی مهم از قبیل غلظت DBT، دما و pH مورد بررسی قرار گرفت که در ادامه در مورد هر فاکتور بطور جداگانه توضیح داده خواهد شد.

نتایج این تحقیق نشان می دهد که قارچ ها هم همانند باکتری ها قادر به مصرف DBT به عنوان منبع گوگرد به صورت کومتابولیسم با سایر منابع کربنی همانند گلوکز هستند به طوری که Faison و

میزان گوگردزدایی شده است بطوریکه در غلظت ۳ میلی‌مولار رشد بسیار کم و در غلظت ۴ میلی‌مولار از DBT رشدی مشاهده نشد.

به طور معمول فرایندهای متابولیکی بسیار حساس به تغییرات pH هستند، بطوریکه تغییرات میزان اسیدی یا بازی بودن محیط کشت علاوه بر تاثیر بر رشد میکروارگانیسم می‌تواند میزان فعالیت آنزیم‌ها را هم تحت تاثیر قرار دهد بطوریکه حتی در موارد تغییرات بالای میزان pH محیط نه تنها ساختار آنزیم بلکه ساختار و بار الکتریکی سطح سوبسترا را نیز تغییر می‌دهد به شکلی که سوبسترا نمی‌تواند به جایگاه فعال آنزیم اتصال یابد و یا نمی‌تواند توسط آنزیم کاتالیز شود. بنابراین این فاکتور هم مشابه منبع کربن و عناصر ضروری مورد نیاز میکروارگانیسم‌ها بعنوان یک فاکتور محدود کننده است که کنترل صحیح آن ضروری است و باید مورد توجه قرار گیرد (Wei et al., 2011). به همین منظور جهت دستیابی به نقطه بهینه pH و با توجه به رنج استفاده شده در مطالعات صورت گرفته در این زمینه بر روی قارچ، میزان رشد و فعالیت گوگردزدایی قارچ *E. spinifera* strain FM در pHهای مختلفی بررسی شد و دیده شد بیشترین میزان رشد و گوگردزدایی از DBT برای قارچ مذکور در pH بین ۴ تا ۵ است و این امر نشان می‌دهد که فعالیت متابولیکی این قارچ در pH اسیدی بیشتر از pH قلیایی یا خنثی است و می‌توان گفت این امر بعلاوه ویژگی اسید دوست بودن قارچ‌ها و اینکه تحمل آن‌ها نسبت به شرایط اسیدی بیشتر از باکتری‌ها است. به طوری که Eibes و همکاران (2006) در مطالعه خود از محیط کشت مناسب با pH= ۴/۵ جهت بررسی مصرف تجزیه DBT توسط قارچ *Bjerkandera* sp. BOS55 استفاده کردند.

دمای محیط بعنوان یک فاکتور بر هم کنش کننده باید مورد بررسی قرار گیرد زیرا بر تمام واکنش‌های شیمیایی و بیوشیمیایی اثر می‌گذارد و از طرفی هم دارای اثر قابل توجهی در سرعت رشد میکروبی است. علاوه بر این دما تجزیه زیستی نفت را از طریق تاثیر بر روی ماهیت فیزیکی و تجزیه شیمیایی نفت، سرعت متابولیسم میکروارگانیسم‌ها و اجزای میکروبی نفت تحت تاثیر قرار می‌دهد (Garapati & Mishra, 2012). به همین منظور جهت دستیابی به نقطه بهینه دما و طبق مطالعات انجام شده در این زمینه میزان رشد و فعالیت گوگردزدایی قارچ جداسازی در تحقیق

نسبت به سایر منابع کربنی بیشتر بود. می‌توان گفت گلوکز بهترین منبع کربن جهت رشد و فعالیت گوگردزدایی قارچ فوق است بطوریکه در بیشتر مطالعه‌های صورت گرفته بر روی مصرف قارچی DBT از گلوکز بعنوان منبع کربن استفاده شده است. DBT بعنوان منبع گوگرد برای رشد بکار می‌رود ولی غلظت‌های بالای آن می‌تواند برای سلول سمیت داشته باشد و موجب مهار رشد و فعالیت گوگردزدایی سوبیه‌های میکروبی گردد (Kim et al., 2004) و این امر در مورد قارچ *E. Spinifera* strain FM جداسازی شده هم مشاهده شد بطوریکه بالاترین رشد قارچ مذکور در غلظت‌های ۰/۱ و ۰/۳ میلی‌مولار از DBT صورت گرفت و در غلظت ۰/۳ میلی‌مولار حداکثر میزان گوگردزدایی را داشت که نشان دهنده بیشترین فعالیت متابولیکی قارچ مذکور در حضور این غلظت از DBT است. این قارچ توانایی رشد و فعالیت گوگردزدایی تا غلظت ۴ میلی‌مولار از DBT را داشت به گونه‌ای که در غلظت‌های بالاتر از ۴ میلی‌مولار رشدی مشاهده نشد. با توجه به مطالعه‌های صورت گرفته در زمینه مصرف DBT توسط باکتری‌ها و قارچ‌ها می‌توان گفت که تحمل قارچ‌ها نسبت به غلظت‌های بالای DBT نسبت به باکتری‌ها بیشتر است بطوریکه Etemadifar و همکاران (2010) در تحقیق خود بر روی مخمر *Trichosporon* sp. مشاهده کردند که مخمر مذکور همانند قارچ *E. spinifera* جداسازی شده در تحقیق حاضر توانایی رشد تا غلظت ۴ میلی‌مولار از DBT را دارد. همچنین Faison و همکاران (1991) در مطالعه خود بر روی قارچ *Paecilomyces* sp. TLI مشاهده کردند که این قارچ توانایی گوگردزدایی از غلظت ۲ میلی‌مولار DBT را دارد. در حالیکه در مورد باکتری‌ها Maghsoudi و همکاران (2011) مشاهده کردند که باکتری *Rhodococcus* P32C1 بالاترین فعالیت گوگردزدایی را در غلظت ۰/۱ میلی‌مولار DBT دارد. Yushikawa و همکاران (2002) هم فعالیت بالایی از گوگردزدایی DBT را در غلظت ۰/۱ میلی‌مولار توسط *Rhodococcus erythropolis* بدست آوردند و در غلظت بالاتر از ۱ میلی‌مولار مهار رشد سلولی را مشاهده نمودند. همچنین نتایج حاصل از تحقیق Kim و همکاران (2004) نشان داد گوگردزدایی تا غلظت ۱/۵ میلی‌مولار DBT توسط *Gordonia* افزایش یافته است و به ۲/۷ برابر میزان آن در ۰/۳ میلی‌مولار رسیده است. اما افزایش بیشتر DBT موجب کاهش

REFERENCES

- Bahuguna, A., Madhuri, K.L., Munjal, A., Ravindra, N.S., Dangwal, K.** 2011. Desulfurization of dibenzothiophene (DBT) by a novel strain *Lysinibacillus sphaericus* DMT-7 isolated from diesel contaminated soil. – J. Environ. Sci. 23: 975-982.
- Bezalel, L., Hadar, Y. and Cerniglia, C.E.** 1997. Enzymatic Mechanisms Involved in Phenanthrene Degradation by the White Rot Fungus *Pleurotus ostreatus*. – Appl. Environ. Microbiol. 63: 2495-2501.
- Bezalel, L., Hadar, Y., FU, P.P., Fremman, J.P. and Cerniglia, C.J.** 1996. Metabolism of Phenanthrene by the White Rot Fungus *Pleurotus ostreatus*. – App. Environ. Microbiol. 62: 2547-2553.
- Campos-Martin, J.M., Capel-Sanchez, M.C., Perez-Presas, K. and Fierro, J.L.** 2010. Oxidative processes of desulfurization of liquid fuels. – J. Chem. Technol. Biot. 85: 879-890.
- Eibes, G., Cajthaml, T., Moreira, M.T., Feijoo, G. and Lema, J.M.** 2006. Enzymatic degradation of anthracene, dibenzothiophene and pyrene by manganese peroxidase in media containing acetone. – Chemosphere 64: 408-414.
- Elmi, F., Etemadifar, Z. and Emtiazi, G.** 2015. A novel metabolite (1,3-benzodiol, 5- hexyl) production by *Exophiala spinifera* strain FM through dibenzothiophene desulfurization. – World J. Microbiol. Biotechnol. 31: 813-821.
- Etemadifar, Z., Emtiazi, G., and Nahvi, I.** 2010. Survey of the growth, respiration and biofilm formation of dibenzothiophene consumer yeast, *Trichosporon* sp. by microtiter plate method. – Iran. J. Biol. 21: 891-899.
- Etemadifar, Z., Emtiazi, G. and Peimanfar, S.** 2006. Removal of dibenzothiophene, biphenyl and phenol from waste by *Trichosporon* sp. – Sci. Res. Essays. 1: 072-076.
- Faison, B.D., Clark, T.M., Lewis, S.N., Ma, C.Y., Sharkey, D.M. and Woodward, C.A.** 1991. Degradation of organic sulfur compounds by a coal-solubilizing fungus. – Appl. Biochem. Biotechnol. 28: 237-251.
- Garapati, V.K. and Mishra, S.** 2012. Hydrocarbon degradation using fungal isolate: nutrients optimized by combined grey relational analysis. – Int. J. Eng. Res. Appl. 2: 390-399.
- Gilbert, S.C., Morton, J., Buchanan, S., Oldfield, C. and McRoberts, A.** 1998. Isolation of a unique benzothiophene- desulphurizing bacterium, *Gordona* sp. strain 213E (NCIMB 40816), and characterization of the desulphurization pathway. – Microbiology 144: 2545-2553.
- Kilbane, J.J.** 2006. Microbial biocatalyst developments to upgrade fossil fuels. – Curr. Opin. Biotechnol. 17: 305-314.
- Kim, Y.J., Chang, J.H., Cho, K.S., Ryu, H.W. and Chang, Y.K.** 2004. A physiological study on growth and dibenzothiophene (DBT) desulfurization characteristics of *Gordonia* sp. – CYKS1. Chem. Eng. J. 21: 436-441.

حاضر درمقادیر مختلفی از دما مورد بررسی قرار گرفت و حداکثر فعالیت گوگردزدایی در دمای ۳۰ درجه سانتی گراد بدست آمد که بیانگر مزوفیل بودن این قارچ است و از طرفی هم مشاهده شده است که بیشتر قارچ‌های مصرف کننده ترکیبات بنزی، ارگانیک‌های مزوفیل هستند.

میزان ترکیبات آلی گوگرددار موجود در نفت خام ایران بین ۳/۲۳ الی ۵/۲۵ درصد وزنی تخمین زده شده است. لذا ایران از جمله کشورهایی است که دارای بالاترین مقدار ترکیبات آلی گوگرددار در ذخایر نفتی خود می باشد. پس بکارگیری قارچ‌هایی با توانایی گوگردزدایی از نفت در حذف ترکیبات آلی گوگرددار در نفت یا سایر سوخت‌های فسیلی به علت دستکاری ژنتیکی راحت، و تشکیل توده زیستی زیاد می‌تواند بسیار قابل ملاحظه و راهگشا باشد و از طرفی با توجه به بیماریزا بودن این قارچ برای نحوه استفاده آن در حذف گوگرد آلی از نفت و کاربرد آن در صنعت باید مطالعات بیشتری در این زمینه انجام داد و امکان استفاده از ژنهای سولفورزدایی این قارچ با کلون کردن در سویه های ایمن را بررسی نمود.

سپاسگزاری

بدین وسیله نویسندگان از دانشگاه اصفهان به خاطر فراهم نمودن امکانات و همکاری های لازم در انجام این تحقیق قدردانی می نمایند.

- Lin, L., Hong, L., Jianhua, Q. and Jinjuan, X. 2010. Progress in the Technology for Desulfurization of Crude Oil. – China. Pet. Process. pp 12: 1-6
- Ma, C.Q., Feng, J.H., Zeng, Y.Y., Cai, X.F., Sun, B.P., Zhang, Z.B., Blankespoor, H.D. and Xu, P. 2007. Methods for the preparation of a biodesulfurization biocatalyst using *Rhodococcus* sp. – Chemosphere 65: 165-169.
- Maghsoudi, S., Vossoughi, M., Kheirloomoom, A., Tanaka, E. and Katoch, S. 2001. Biodesulfurization of hydrocarbons and diesel fuels by *Rhodococcus* sp. Strain P32C1. – Biochem. Eng. j. 8: 151-156.
- Mezcua, M., Fern'andez-Alba, A.R., Rodríguez, A., Boltes., K., Leton, P. and Garcia-Calvo, E. 2007. Chromatographic methods applied in the monitoring of biodesulfurization processes-state of the art. – Talanta 73: 103-114.
- Piddington, C.S., Kovacevich, B.R., and Rambosek, J. 1995. Sequence and molecular characterization of a DNA region encoding the dibenzothiophene desulfurization operon of *Rhodococcus* sp. strain IGTS8. – Appl. Environ. Microbiol. 61: 468-475.
- Setti, L., Bonoli, S., Badiali, E. and Giuliani, S. 2003. Inverse phase transfer biocatalysis for a biodesulfurization process of middle distillates. – Becht. Mock. 44: 80-83.
- Soleimani, M., Bassi, A. and Margaritis, A. 2007. Biodesulfurization of refractory organic sulfur compounds in fossil fuels. – Biotechnol. Adv. 25: 570-596.
- Stoner, D.L., Wey, J.E., Barrett, K.B., Jolley, J.G., Wright, R.B. and Dugan, P.R. 1990. Modification of water- soluble coal- derived products by Dibenzothiophene- Degrading Microorganisms. – Appl. Environ. Micro-biol. 56: 2667-2676.
- Van Hamme, J.D., Wong, E.T., Dettman, H., Gray, M.R. and Pickard, M.A. 2003. Dibenzyl sulfide metabolism by white rot fungi. – Appl. Environ. Microbiol. 69: 1320-1324.
- Wei, Y., Chen, W., Huang, C., Wu, H., Sun, Y., Lo, C. and Janarthanan, O. 2011. Screening and evaluation of polyhydroxybutyrate- producing strains from indigenous isolate *Cupriavidus taiwanensis* strains. – Int. J. Mol. Sci. 12: 252-265.
- Yushikawa, O., Ishii, Y., Koizumi, K.I., Ohshiro, T., Izumi, Y. and Maruhashi, K. 2002. Enhancement and stabilization of desulfurization activity of *Rhodococcus erythropolis* KA2-5-1 by feeding ethanol and sulfur components. – J. Biosci. Bioeng. 94: 447-452.
- Zakharyants, A.A., Murygina, V.P. and Kalyuzhnyi, S.V. 2004. Screening of *Rhodococcus* species revealing desulfurization activity with regard to dibenzothiophene. – In: Biocatalytic Technology and Nanotechnology. Zaikov, G.E. (ed.). Nova Science Publishers, Inc, New York, United States. pp: 51-58.

How to cite this article:

Elmi, F., Etemadifar, Z. and Emtiazi, G. 2019. Study the effect of environmental factors and different carbon sources on dibenzothiophene desulfurization by *Exophiala spinifera*. – Nova Biol. Reperta 6: 79-87.

علمی، ف.، اعتمادی‌فر، ز. و امتیازی، گ. ۱۳۹۸. مطالعه تأثیر عوامل محیطی و منابع کربن مختلف بر روی گوگردزدایی دی بنزو تیوفن توسط قارچ *Exophiala spinifera* – یافته‌های نوین در علوم زیستی ۶: ۷۹-۸۷.